

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-umane

TEZĂ DE DOCTORAT

- REZUMAT -

MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ DIN PORTUL GALAȚI (DE LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI PÂNĂ ÎN 1945)

Doctorand,

Florin-Daniel MIHAI

Conducător științific,

Prof. univ. dr. Arthur-Viorel TULUȘ

Seria U 3: Istorie Nr. 11

GALAȚI

2019

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-umane

TEZĂ DE DOCTORAT

MIȘCAREA MUNCITOREASCĂ DIN PORTUL GALAȚI (DE LA MIJLOCUL SECOLULUI AL XIX-LEA ȘI PÂNĂ ÎN 1945)

Doctorand

Florin-Daniel MIHAI

Președinte

Prof. univ. dr. George Eugen ENACHE,
Universitatea ”Dunărea de Jos” din Galați

Conducător științific,

Prof. univ. dr. Arthur-Viorel TULUȘ,
Universitatea ”Dunărea de Jos” din Galați

Referenți științifici

C.Ș. gr. I dr. Cătălin TURLIUC,
Academia Română - Filiala Iași, Institutul de Istorie ”A. D.
Xenopol”

Prof. univ. dr. Valentin CIORBEA,
Universitatea ”Ovidius” din Constanța

Prof. univ. dr. Constantin ARDELEANU, Universitatea
Dunărea de Jos” din Galați

Seria U 3: Istorie Nr. 11

GALAȚI

2019

Cuprins

Lista tabelelor, figurilor și anexelor documentare	9
Abstract	11
Introducere	17
1. Aspecte privind domeniul „labor history”	18
2. Obiectivele și metodologia cercetării	23
3. Izvoare și istoriografie	26
4. Structura lucrării	29
Partea I. Originile socialismului european și pătrunderea ideilor marxiste în spațiul românesc	
I. Socialismul european și organizarea mișcărilor muncitorești	33
I.1 Social-democrația germană	37
I.2 Începuturile mișcărilor muncitorești din Anglia și Franța	39
I.3 Bolșevismul	44
I.4 Alte state europene	46
II. Pătrunderea socialismului în Vechiul Regat și constituirea unei mișcări muncitorești	49
II.1. De la socialismul utopic la socialismul științific	49
II.2 Primele organizații muncitorești din Principatele Române	54
II.3 Reprezentativitate politică – de la formarea Partidului Social Democrat Muncitoresc Român (1893), la trădarea ”generoșilor” (1899) și reînființarea Partidului Social-democrat (1910)	57
II.4 Situația mișcării sindicale în preajma Primului Război Mondial	65

Partea a II-a. Organizațiile muncitorești și sindicale în zona portului Galați în perioada Vechiului Regat

Scurt istoric al orașului Galați	75
Căpitănia portului	77
III. Profesionalizarea muncii în port și începuturile de organizare	83
III.1 Cadrul muncii în portul Galați în a doua jumătate a secolului al XIX-lea	86
III.2 Primele acțiuni greviste ale mișcării muncitorești gălățene (1872-1899)	91
III.3 Organizațiile muncitorești din orașul-port Galați	95
III.4 Începuturile organizării mișcării sindicale din portul Galați	102
III.5 Muncitorii portuari și răscoala țărănească din 1907	106
IV. Mișcarea muncitorească din portul Galați de la începutul secolului XX	111
IV.1 Legislația muncii și organizarea sindicală	114
IV.2 Mișcarea muncitorească și acțiunile greviste de la început de secol XX	119
IV.3 Starea de spirit a muncitorilor portuari în apropierea Primului Război Mondial	128
IV.4 Principalele revendicări socio-economice ale muncitorilor din portul Galați în perioada Vechiului Regat	131

Partea a III-a. Mișcarea muncitorească și organizarea sindicală din portul Galați de la Marea Unire și până în 1945

V. Situația mișcării muncitorești din România de la Marea Unire din 1918 și până la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial	141

V.1. Problemele legate de unificarea politică a fracțiunilor socialiste și organizarea mișcării sindicale	142
V.2 Congresul sindical de la Cluj (16-18 septembrie 1923) și sciziunea sindicală	149
V.3 Mișcarea muncitorească între Sindicatele amsterdamiste și cele Unitare	152
V.4 Legislația muncii în perioada 1920-1940	161
VI. Mișcarea muncitorească din portul Galați în perioada interbelică	173
VI.1 Situația generală a organizării sindicale după Primul Război Mondial în Galați	174
VI.2 Reorganizarea sindicală și activitatea sindicatelor din portul Galați	180
VI.2.1 Comisia Locală a Sindicatelor din Galați	181
VI.2.2 Sindicatul muncitorilor din Port (și Docuri)	186
VI.2.3 Sindicatul muncitorilor manuali și căruțași	188
VI.2.4 Sindicatul muncitorilor cerealiști	190
VI.2.5 Sindicatul muncitorilor în cherestea	191
VI.2.6 Sindicatul muncitorilor metalurgiști, electricieni, chimiști și petroliști	192
VI.3 Impactul legislației muncii asupra muncitorilor portuari gălățeni	193
VI.3.1 Asigurările sociale	196
VI.3.2 Fenomenul șomajului în portul Galați	202
VII. Cadrul socio-politic în perioada 1938-1945	207
VII.1 Mișcarea socialistă și cea comunistă. 23 august 1944	212

VII.2 Legea breslelor din 1938 și mișcarea muncitorească în timpul regimurilor carlist și antonescian	217
VII.3 Mișcarea muncitorească din portul Galați (1938-1945)	223
Concluzii	233
Bibliografie	
ANEXE	

Rezumat în limba română

Cuvinte-cheie: mișcarea muncitorească, mișcarea sindicală, portul Galați, România, acțiuni greviste muncitorești, muncitori portuari

Orașul-port Galați a reprezentat și reprezintă un pol important al economiei românești, care concentrează totodată și un număr semnificativ de muncitori. Cu toate acestea, această zonă nu a beneficiat de o lucrare de dimensiuni mari privind istoria mișcării muncitorești dezvoltate de-a lungul timpului aici. Este drept că în debutul instaurării regimului comunist în România s-au făcut demersurile înspre întocmirea unei astfel de lucrări, însă, ulterior s-a abandonat acest proiect. Dar iată, la peste jumătate de secol distanță și sub îndrumarea specialiștilor din cadrul Școlii doctorale de Științe socio-umane, specializarea Istorie, s-a putut reconstitui și această parte din trecutul Galațiului. Motivația abordării acestui subiect este dată de lipsa unei lucrări în domeniu, mai ales prin prisma faptului că Galațiul a fost și este un important centru economic și muncitoresc (în perioada Vechiului Regat a reprezentat al doilea oraș ca număr de muncitori după București). Zonele portuare au reprezentat o piață a muncii care a concentrat un număr semnificativ de muncitori. Foarte mulți șomeri și țărani și-au căutat de lucru în zonele portuare. Prin urmare, portul Galați nu a făcut excepție și a beneficiat de o forță de muncă bogată. Zona portuară a contribuit din plin la economia orașului și a influențat soarta acestuia. Faptul că muncitorii portuari reprezentau o masă semnificativă a influențat și relațiile cu ceilalți muncitori din oraș. Nu de puține ori, muncitorii portuari se solidarizau și sprijineau acțiunile celorlalte categorii de muncitori: ceferiștii, textiliștii, muncitorii de la Societatea de tramvaie, brutarii, cizmarii etc. Dar, sprijinul era acordat și viceversa, iar acest fapt a condus la mai multe greve generale de-a lungul timpului, care au paralizat economia locală. Iată așadar, cum nu putea lipsi din mediul academic românesc o lucrare cu un astfel de subiect care să trateze istoria bogată a mișcării muncitorești din portul Galați, din perioada celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea și până în 1945.

Cercetarea de față se bazează pe principiile domeniului de „**labor history**”, prea puțin cunoscut la noi după decembrie 1989. Prin urmare, am considerat necesară abordarea tezei sub lupa acestui fir de cercetare. De altfel, nici nu se putea urmări altă modalitate de abordare, mai ales că unul din obiectivele lucrării este tocmai reevaluarea historiografiei comuniste. Așadar, nu puteam aduce nici un element de noutate dacă lucrarea ar fi fost scrisă conform „tradiției” comuniste. Teza și-a propus să aducă în față o istorie nepărtinitoare care să aibă în centru actorul principal al mișcării și anume, muncitorul. Este drept că partea politică a fost foarte apropiată mișcării și a influențat-o, iar în lucrare vor fi momente în care cele două se confundă, dar asta nu din intenția

personală sau subiectivism, ci doar pentru că au fost momente în care cele două mișcări erau interdependente, însă, trebuie să reținem că mișcarea muncitorească nu este egală cu partidul în sine. Foarte multe acțiuni greviste muncitorești au avut un caracter pur spontan, în sprijinul cărora au venit ulterior sindicatele și partidele socialist sau comunist. Totodată, nu toți muncitorii portuari (ba chiar și celelalte categorii de muncitori din oraș) erau membri sindicali sau înscriși în vreun partid. De aici se făcea distincția și în rapoartele poliției locale și era întrebuintată sintagma de muncitori „sindicalizați”. Importanța sindicatelor va crește treptat, însă, și va influența tot mai mult spectrul socio-economic al muncitorilor: vor fi negociate contractele colective de muncă, vor apăra muncitorii în instanțe, vor negocia proiecte de legi care să îmbunătățească condițiile de lucru și trai etc. Dar, revenind la partea politică oricât de subliniată era autonomia sindicală, mulți lideri care făceau parte din conducerea centralelor sindicale, făceau parte și din conducerea partidelor amintite. Trecând peste aceste lucruri, lucrarea de față se poate mândri cu faptul că a reușit reconstituirea unei părți din trecutul portului Galați și nu numai, textul conținând referiri prețioase și la activitatea celorlalte categorii de muncitori aparținând orașului. Totodată, am putut repera principalele sindicate din port și reda activitatea lor, atât cât ne-a permis materialul arhivistic, precum și alte surse.

Înainte de a specifica obiectivele cercetării și de a menționa aspecte privind izvoarele și istoriografia, precum și structura lucrării, am considerat eficientă prezentarea câtorva aspecte privind domeniul de labor history. Faptul că la noi sunt întâlnite des confuzii și percepții greșite asupra acestui subiect ne obligă la acest lucru. Numeroasele lucrări comuniste care însumează istoriografia de specialitate au creat acest cadru. Prin urmare, considerăm util un astfel de demers prin care cititorul român să fie informat și să dobândească noi informații cu care să lucreze în înțelegerea textelor de acest gen. Nu ne propunem tratarea exhaustivă a principiilor domeniului amintit, ci voim să furnizăm un minimum de informații conceptuale pentru o mai bună înțelegere a subiectului.

„**Labor history**” este un domeniu de cercetare specializat pe modul de organizare a clasei muncitoare în sindicate și prezentarea istoriei mișcărilor muncitorești. În cadrul celei din urmă specializări sunt surprinse presiunile asupra muncitorilor din relația Stat-patronate care au condus inevitabil la acțiuni de protest (greve, lock-out-uri, conflicte colective de muncă). În organizarea acestor acțiuni muncitorești un rol important l-a deținut și partea politică rezultată în urma maturizării curentului politic al socialismului. Înainte de a continua cu discuția trebuie lămurite anumite aspecte privind termenii care vor fi folosiți în cadrul acestui demers științific. Pentru început, folosirea unora ca muncitor, clasa muncitorească, mișcarea muncitorească, poate genera confuzii din cauza istoriografiei comuniste. În scrierile din perioada regimului comunist subiectivismul era cel care predomina sub presiunea partidului și a făcut ca percepția asupra acestor termeni să fie greșită de-a lungul

timpului. O lucrare ca cea de față nu își poate atinge menirea în lipsa lor. Prin urmare, consider necesară o explicație personală asupra atribuirii și folosirii acestor termeni. Este adevărat că noțiunea de „muncitor” a căpătat sub influența ideilor marxiste o cu totul altă dimensiune. Practic, s-a simțit nevoia de a-i se face dreptate acestui „obidit” al sorții. S-a ajuns până într-acolo încât era necesară cultivarea unei conștiințe proprii care să dea naștere unei noi clase. Ce vreau să spun este că atât la început de secol XX cât și pe întreg parcursul său și până astăzi, muncitorul nu a făcut altceva decât să participe la un așa-zis „troc”, în cadrul căruia își oferă la schimb capacitatea de muncă pentru a-și câștiga existența. Numai că, de-a lungul timpului muncitorul a dispus de un control limitat asupra condițiilor în care s-a produs acest schimb. Prin urmare, tensiunile și conflictele generate de relația Stat - patronate - muncitori au stat la baza conștientizării de clasă a muncitorilor și a maturizării acțiunilor greviste. Modul în care a apărut așa-zisa „clasă muncitorească” a avut la bază două etape: prima este cea spontană, când muncitorii nemulțumiți fiind de condițiile de salarizare sau muncă s-au răzvrătit și au încetat lucrul; cea de-a doua etapă o reprezintă maturizarea acțiunilor greviste sub influența organizațiilor politice și sindicale. Efectele organizării muncitorilor într-o clasă distinctă și proprie au fost apariția sindicalismului și instituționalizarea organizațiilor muncitorești. Un termen care produce reticență este cel de „mișcare muncitorească”. Este evident rolul apoteotic atribuit acestuia în istoriografia comunistă deoarece atunci se dorea zugrăvirea în culori cât mai vii a relației dintre partid și mișcarea muncitorească. De asemenea, la o ușoară lecturare a operelor din acea perioadă se pot identifica asocieri cu alți termeni care-i schimbau înțelesul de bază, ca „avânt muncitoresc”, „front patriotic” ș.a. Pentru mine ca cercetător specializat pe acest domeniu, mișcarea muncitorească reprezintă modul cum au ajuns muncitorii să se organizeze în asociații proprii și sindicale, gradul de susținere și implicare a sindicatelor și a părții politice în cadrul acțiunilor muncitorești, prezentarea acțiunilor revendicative ce au generat câștiguri legislative care au condus la îmbunătățirea cadrului socio-economic, precum și prezentarea unei viziunii noi a relației dintre clasa muncitoare și politic, lipsită de defalcări ale adevărului istoric. Altfel spus, plecând și de la sensul de bază al cuvântului „mișcare” sau „a mișca”, mișcarea muncitorească poate fi definită ca suma tuturor etapelor care au condus la „punerea în mișcare” a muncitorilor spre acțiuni revendicative și de protest care să genereze o ușurare a presiunilor socio-economice și crearea unei legislații muncitorești care să îmbunătățească mediul de lucru.

Metodologic vorbind, „labor history” impune respectarea relației bine definite dintre macrospațiu și microspațiu. Astfel, lucrarea de față reprezintă o abordare a mișcării muncitorești atât la nivel național, cât mai ales la nivel local, având ca studiu de caz portul Galați. Perioada de cercetare aleasă se bazează strict pe resursele disponibile. Prin urmare, demersul științific de față se întinde de-a lungul a circa un secol, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și până în 1945. Materialele consultate indică începuturile socialismului în România odată cu eforturile lui Teodor

Diamant (asta chiar în prima jumătate a secolului al XIX-lea), dar influența imigranților ruși, de origine evreiască, din Imperiul țarist va fi determinantă după 1850. Din păcate, din cauza nedesecretizării arhivelor sindicale locale și regionale din perioada comunistă, demersul științific de față este nevoit să se încheie odată cu sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Abordarea strict a mișcării muncitorești gălățene n-ar fi respectat designul cercetării impus de domeniu. Astfel fără o bună cunoaștere a contextului național nu s-ar fi putut realiza o analiză temeinică locală. Prin urmare, un prim obiectiv al cercetării l-a reprezentat **reperarea momentului constitutiv al curentului socialist în România, etapele de dezvoltare politică, schimbările produse în timp și efectele asupra mișcării muncitorești**. Pe lângă observarea și prezentarea evoluției cronologice a mișcării socialiste (și mai târziu a celei comuniste), lucrarea abordează un stil interpretativ în privința acțiunilor de pe plan politic. Nu este deloc un secret (sau cel puțin nu ar mai trebui să fie de acum) că mișcarea muncitorească din România a avut la bază în dezvoltarea sa și factorul politic. Acest fapt nu poate fi surprinzător, ci mai degrabă explicabil prin nivelul slab de dezvoltare industrială al țării din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prin numărul mic de muncitori profesionalizați.

Un alt obiectiv al lucrării îl reprezintă **analiza dezvoltării unei mișcări muncitorești în România și a principalelor forme de organizare muncitorească**. Muncitorii au reușit spre sfârșitul secolului al XIX-lea să înființeze case de ajutor reciproc, asociații muncitorești ori cluburi muncitorești. Importanța acestui fapt constă în formarea și potențarea clasei muncitoare care va sfârși prin a se organiza în sindicate profesionale. Ca atare, se conturează astfel un alt obiectiv al lucrării și anume prezentarea problemelor de organizare sindicală și politică, mai ales în urma celor două sciziuni din mediile amintite, din debutul perioadei interbelice și a tranzitării celor două războaie mondiale.

Descrierea principalelor mijloace de exprimare muncitorească (stilul descriptiv) ca greva, lock-out-ul ori conflictele colective de muncă, reprezintă un al scop al cercetării. Acțiunile muncitorești au avut la bază îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai. În realizarea acestui obiectiv au fost formulate revendicări cu un puternic caracter socio-economic ca: stabilirea duratei zilei de muncă la 8 ore, plățirea orelor suplimentare, respectare concediilor sau a repausului duminical, măsuri de protecție a muncii și a sănătății angajaților, asigurări sociale ș.a. Prin dezvoltarea sindicatelor ca formă de organizare muncitorească proprie, s-a realizat faptul că muncitorii aveau nevoie de organisme reprezentative care să lupte pentru impunerea unui cadru legislativ muncitoresc. Așadar, **urmărirea principalelor acțiuni sindicale în vederea creării legislației muncitorești** este un alt obiectiv al lucrării. În demersul științific de față sunt prezentate majoritatea legilor muncitorești, adoptate în special în perioada interbelică: Legea privind reglementarea conflictelor de muncă (1920); Legea sindicatelor profesionale (1921); Legea pentru reglementarea repausului duminical și

sărbătorile legale (1925); Legea pentru ocrotirea muncii minorilor și femeilor și durata muncii (1928); Legea contractelor de muncă (1929) ș.a.

Pe lângă problematica de la nivel național prezentată în plan general, lucrarea de față se focusează pe dezvoltarea unei mișcări muncitorești în zona portului Galați. Pe baza consultării izvoarelor istorice dar și în urma analizelor pe text și a discursului istoric, am putut **reconstitui ideile, principiile și realitățile perioadei studiate**. Reconstituirea trecutului muncitoresc din portul Galați a început odată cu profesionalizarea muncii în port și cu reperarea primelor greve muncitorești, la mijlocul anilor 1870. Până la debutul perioadei interbelice, când la Galați existau circa 20 000 de muncitori sindicalizați (?), orașul a cunoscut o dezvoltare rapidă a organizațiilor muncitorești și a deținut un important rol în organizarea sindicală și politică a muncitorilor (în 1907 a avut loc o Conferință națională a cercurilor socialiste și sindicatelor la Galați). Un alt aspect al mișcării sindicale din portul Galați îl reprezintă **identificarea principalelor organizații sindicale din port**. Tot în urma consultării surselor arhivistice am putut prezenta, atât cât ne-a permis și materialul arhivistic și istoriografic, sindicatele muncitorești care au desfășurat activități în portul Galați, atât în perioada antebelică cât și în cea interbelică. Amintim aici: Sindicatul muncitorilor din Port (și Docuri); Sindicatul muncitorilor manuali și căruțași; Sindicatul muncitorilor cerealiști; Sindicatul muncitorilor în cherestea ș.a. Pe lângă formele de organizare muncitorească existente în port, au fost menționate și cele politice ca: Clubul Muncitorilor din Galați, diferite cercuri socialiste, filialele locale și regionale socialiste și comuniste ș.a.

Dezvoltarea unei mișcări muncitorești în portul Galați a fost influențată și de importanța economică a orașului. În urma interpretării statisticilor și a consultării comparative, am putut observa că zona portuară a Galațiului a atras în foarte multe momente, un număr impresionant de muncitori. În primul rând, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea pentru populația rurală a județului Covurlui, zona portuară a reprezentat un debușeu al oamenilor fără de lucru. Și în perioada imediat următoare Primului Război Mondial în portul Galați poposeau numeroși indivizi din diferite zone în căutarea unui loc de muncă. Dezvoltarea industrială, numărul semnificativ de muncitori, avantajul Dunării, au făcut de-a lungul vremii din orașul-port Galați un important centru economic și muncitoresc. Un alt obiectiv al lucrării, în contextul adoptării legislației muncitorești, îl reprezintă **impactul măsurilor legislative asupra muncitorilor din portul Galați**. În urma reprezentărilor tabelare au fost indicate principalele avantaje pentru muncitorii din portul Galați, în urma includerii lor în sistemul de asigurări, ca: beneficii în cazul accidentelor de muncă, boală sau natalitate, pensii de invaliditate, de urmași etc. Totodată, au existat și particularități legislative care priveau reglementarea muncii în port ori combaterea șomajului prin adoptarea principiului rotației muncii.

Nu în ultimul rând, un alt obiectiv al cercetării de față îl reprezintă **reevaluarea istoriografiei comuniste**. Școala empirică comunistă, lipsită de principii

fundamentale ale domeniului „labor history”, a idealizat mișcarea comunistă în sine, suprapunând-o peste cea muncitorească. Ori, mișcarea muncitorească, la fel ca și cea socialistă, reprezintă două entități istorice diferite de cea comunistă, deși ideologic au același punct de plecare. Sindicalismul și socialismul au reprezentat, până la instaurarea regimului comunist în România, două organisme care recunoșteau forma de organizare statală, și anume democrația capitalistă, și aveau drept tactică calea reformistă (impunerea schimbărilor în plan socio-economic prin legi adoptate în Parlament). Dar istoriografia comunistă, cu mici excepții, a încercat subminarea acțiunilor celor două organisme și elogierea rolului mesianic al partidului comunist. Prin urmare, se impune folosirea pregnantă a analizei critice a surselor istorice care aparțin perioadei comuniste. Nu se poate nega faptul că lucrările istoricilor comuniști nu pot oferi informații viabile și reale, însă ele, nu trebuie luate în considerare decât după verificarea veridicității lor și în alte surse, de obicei primare, ca de exemplu, materialul arhivistic, periodice ale vremii, anuare, statistici etc. Ajungem, așadar, la cele două principii ale criticii sistematice a izvoarelor: critica externă și critica internă. Dacă în cazul criticii externe a izvoarelor aparținând perioadei comuniste lucrurile sunt clare, în privința criticii interne situația este diferită. Așa cum și Jacques Le Goff susținea, orice sursă istorică se înfățișează ca o construcție pe care istoricul trebuie să o destructureze pentru a putea diferenția scopul inițial de valoarea sa de adevăr. Mistificarea anumitor evenimente istorice de către istoricii comuniști reprezintă prin urmare un scop clar, precis și impus de regim, ca atare istoriografia românească post-decembristă trebuie să porceadă la mai sus amintita reevaluare a surselor comuniste, pentru o prezentare cât mai obiectivă a adevărului istoric. Pentru a ne putea feri de subiectivismul excesiv întâlnit în lucrările din perioada comunistă, putem încerca folosirea „cititului printre rânduri”.

În realizarea lucrării de față, determinante au fost și alte metode de cercetare ca explicația descriptiv-genetică, în urma căreia am putut stabili nivelele succesive de dezvoltare a unei mișcări muncitorești atât la nivel național cât și în cazul portului Galați. Bineînțeles că aici s-a putut realiza și diferența dintre cauzele efective (directe sau indirecte) și condițiile favorizante. Din păcate, anumite lacune informaționale nu ne-au putut permite tratarea exhaustivă a anumitor evenimente, iar tranziția de la o perioadă la alta s-a produs brusc și neintenționat. Cu toate acestea, putem afirma că lucrarea de față a reușit să ofere o viziune obiectivă, nouă, cititorului asupra trecutului istoric gălățean și național în privința mișcării muncitorești.

Pentru realizarea prezentei lucrări, de maximă importanță au fost **sursele inedite conservate în depozitele arhivistice din București și Galați**. Demersul arhiviștilor din cadrul Arhivelor Naționale din București de a fotocopia și îngloba pe role materialul arhivistic privind mișcarea muncitorească din România, a contribuit decisiv la păstrarea materialelor fundamentale pentru acest subiect. Firul aurifer arhivistic cuprinde fonduri de mare importanță: Comisia Generală a Sindicatelor din România. 1907-1923;

Confederația Generală a Muncii. 1923-1940, Consiliul General al Sindicatelor Unitare. 1923-1936; Mișcarea muncitorească și socialistă din România până în 1899; Mișcarea sindicală din regiunea Dunării de Jos. 1907-1943; Uniunea socialistă și cluburile muncitorești din România. 1900-1909; Uniunile muncitorești din ramura metalurgiei, petrolului și industriei chimice. 1919-1940 și Uniunea muncitorilor din porturi și transporturi. 1920-1940. De asemenea, Direcția Județeană a Arhivelor Naționale din Galați a oferit file de dosar de o importanță deosebită, păstrate în fondurile Inspectoratului General al Navigației și Porturilor, cel al Primăriei orașului Galați, al Tribunalului județului Covurlui, al Direcției Poliției Galați și cel al Inspectoratului Muncii. Însă, din păcate au existat episoade nefericite de-a lungul vremurilor care au dus la împușinarea bagajului informațional arhivistic. Din cercetările proprii, în jurul anului 1900 un incendiu a avut loc la Prefectura din Galați ceea ce a dus la reducerea drastică a surselor istorice din fondul arhivistic aparținând Prefecturii. Dar nu numai asta, conservarea arhivelor sindicatelor portuare a fost practic imposibilă din cauza deselor percheziții efectuate la sediul acestora de către poliție sau armată, precum și incendierea lor. Totodată, bombardările suferite de orașul Galați în cele două războaie mondiale au adus contribuția lor nefastă. De asemenea, în debutul perioadei comuniste, undeva după 1948, s-a dispus constituirea unui grup de cercetători care să se ocupe cu editarea unei lucrări care să aibă tocmai subiectul celei de față. Demersul a fost abandonat însă, dar a avut loc totuși transferul tuturor documentelor necesare din Arhiva din Galați la cea din București. E posibil ca în cadrul acestui episod să se mai fi pierdut anumite documente.

La încercarea de a reconstitui trecutul istoric muncitoresc au contribuit și așa zisele surse secundare cu rol compensator lipsurilor amintite, mai ales publicațiile din presa scrisă. În cadrul acestor surse menționăm prezența pe rând a unor periodice ale vremii, lucrărilor de specialitate, articolelor și publicațiilor, datelor statistice și volumelor de legislație muncitorească, lucrărilor generale și a surselor electronice. Au fost consultate 23 de periodice ale vremii. În privința lucrărilor de specialitate putem aminti istorici ca: Ilie Ceaușescu , Nicolae Copoiu , Florea Dragne , Nicolae Jurcă , Marin C. Stănescu , Mircea Mușat , Constantin Titel Petrescu , Cristian Racovski , Sorin Radu ș.a. (pentru a nu distrage cititorul de la scopul acestei secțiuni am redat lucrările elocvente în subsolul paginii). Prin consultarea periodicelor am putut recupera o parte din informațiile care lipseau în privința anumitor evenimente sau episoade istorice, compara sau chestiona veridicitatea lor, sau analiza nemulțumirile muncitorești făcute publice prin intermediul presei. Desigur că există rezerve și în folosirea acestor surse deoarece multe publicații erau așa-numite „de casă” și de cele mai multe ori publicau articole cu caracter părtinitor. În privința istoriografiei comuniste lucrurile sunt mai complicate și conduc automat la o inevitabilă reevaluare a sa. Se știe bineînțeles, și a fost demonstrat și în cadrul secțiunii de mai sus, că istoricii comuniști erau solicitați pentru a scrie în interes de partid. Dar, trecând peste latura subiectivă, putem afirma că

există totuși și aspecte pozitive în ceea ce privește scrierile comuniste. Cred că există un adevăr istoric care nu a fost înlăturat, aici referindu-mă desigur la date privind constituirea unor organizații muncitorești sau sindicale, desfășurarea anumitor greve, titlurile unor publicații, existența unei legislații muncitorești, episoadele scindărilor politică și sindicală etc. Altfel spus, ignorând deseale pasaje de defalcare a realităților trecute în folosul regimului, putem dobândi informații cu privire la existența anumitor organizații, sindicate, greve etc., pe care să le putem confrunta cu informațiile din sursele primare. Am avut parte și de aportul autorilor străini ca: Kevin Callahan , Roger Morgan , Marcel van der Linden și Neil Schlager, Willie Thomson, Daniel Nelson . Bineînțeles că dată fiind natura subiectului abordat, din bibliografie nu puteau lipsi autori ca Friederich Engels ori Karl Marx.

Privitor la zona portuară a Galațiului nu există o cantitate istoriografică semnificativă, ea rezumându-se la câțiva autori cu lucrări tangențiale și puține articole focusate mai mult pe începuturile mișcării muncitorești din Galați. Amintim aici: Lazăr Măglașu, *Munca în porturi*, editura Uniunii Muncitorilor din Transport, București, 1932; soții Sara și Emeric Mihaly cu articolele: „Din istoricul pătrunderii și răspândirii ideilor marxiste în Galați, până la sfârșitul secolului al XIX-lea”, „Organizațiile profesionale ale muncitorilor din Galați, de la sfârșitul secolului al XIX-lea”, „Începuturile mișcării muncitorești și socialiste în Galați”, apărute în revista „Danubius” a Muzeului de Istorie din Galați și *Luptele greviste ale muncitorilor Atelierelor căilor ferate din Galați din anul 1888*, în volumul *Din istoria luptelor greviste ale proletariatului din România*; Ion Eșanu și Dionisie Morărașcu, „Cu privire la însemnătatea hotărârilor Conferinței de la Galați (1907) în problema organizării politice a clasei muncitoare din România” în „Danubius”; Constantin Marinescu, „Luptele muncitorilor din portul Galați între anii 1900-1903” („Danubius”); Petru Panțâru, „Aspecte din mișcarea muncitorească gălățeană în perioada dictaturii regale” („Danubius”) – articole publicate în perioada 1967-1973; Nicolae Bîrdeanu, cu lucrarea sa *Mișcarea muncitorească din porturile României (în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea)*, apărută la editura Politică din București, în 1978; Paul Păltănea, *Știri despre mișcarea muncitorească gălățeană până la crearea Partidului Social-Democrat Muncitoresc Român*, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, 1984 ș.a. Dacă lucrările dinaintea instaurării regimului comunist erau punctuale și abordau subiecte stricte ca revendicările socio-economice (săptămâna englezească și ziua de 8 ore, asigurările sociale etc.), importanța organizării muncitorești și a sindicatelor ori legislația muncitorească, lucrările din perioada comunistă, pe lângă propaganda de partid și afirmații complet false (cum ar fi cea că PCR ar fi moștenitorul de drept al PSDMR, al treilea partid românesc, înființat în 1893), au inclus și informații privind grevele desfășurate în diferite perioade, succesele sau insuccesele (deși într-o proporție mai mică fiind de înțeles acest aspect) muncitorești, nivelul de reprezentativitate sindicală, importanța anumitor evenimente etc. Folositoare din acest

punct de vedere s-au dovedit articolele apărute în revista „Danubius”, a Muzeului de Istorie din Galați, care deși conțineau nelipsitul discurs subiectiv în interpretarea evenimentelor, au reprezentat o sursă secundară de verificare a datelor istorice. În aceeași postură s-a situat și amintita lucrare a lui N. Bîrdeanu, care deși nu s-a ocupat strict de zona portuară a Galațiului ci a abordat porturile României, a oferit destule informații utile. Completări de mare folos, prin studiile sale, ne-a oferit și istoricul local gălățean, Paul Păltănea, mai ales în privința începuturilor infiltrării ideilor marxiste în portul dunărean.

În interpretarea și redarea precisă a cadrului legislativ muncitoresc am consultat sinteza Confederației sindicale „Meridian” – *Date despre mișcarea sindicală din România de la începuturile ei și până în 1933*, lucrările *Politica socială interbelică în România: relațiile dintre muncă și capital*, a lui Ilie Marinescu, *Convențiile Organizației Internaționale a Muncii ratificate de România*, a lui Mircea Duțu și Andrei Popescu și *Politica socială a României (Legislația muncitorească)*, a lui Gheorghe Tașcă. Pentru accesul direct la textele legislative am apelat la periodicul „Monitorul Oficial” dar și la adrese online ca monitoruljuridic.ro sau digibuc.ro, unde am avut acces online la anumite apariții ale Monitorului Oficial.

Lista bibliografică este completată de o serie de lucrări generale ale unor autori români ca: Gheorghe Buzatu, Ioan Scurtu, Alexandru Gh. Savu, Zigu Ornea, Simion Aurică, Florea Nedelcu, Constantin Mocanu, Constantin Bălăceanu-Stolnici, Marin Badea ș.a. Dar, pentru reconstituirea realităților internaționale, chiar și naționale pe alocuri, au contribuit și autori străini ca: Elley Geoff, Keith Hitchins, Peter Lamb și James Docherty, ori Adam Burakowski.

Cu scopul de a surprinde pentru prima dată într-o lucrare de astfel de dimensiuni caracteristicile mișcării muncitorești din portul Galați, **lucrarea de față a fost structurată în trei părți**, împărțite cronologic, șapte capitole, douăzeci și șase de subcapitole. Prima parte a lucrării, intitulată ***Originile socialismului european și pătrunderea ideilor marxiste în spațiul românesc***, cuprinde două capitole. Primul capitol are rolul de a iniția cititorul român în problematica europeană a apariției curentului socialist și a mișcării muncitorești. Rând pe rând, sunt tratate exemplele elocvente ca social-democrația germană, curentul bolșevic, mișcările muncitorești din Anglia și Franța, precum și din alte state. În cel de-al doilea capitol este prezentat episodul pătrunderii ideilor marxiste în Vechiul Regat și dezvoltarea practică a unei mișcări muncitorești până la dobândirea reprezentativității politice și a formei de organizare proprie – sindicatul.

În cea de-a doua parte a lucrării, ***Organizațiile muncitorești și sindicale în zona portului Galați în perioada Vechiului Regat***, sunt prezentate formele incipiente de organizare muncitorească din zona portului Galați în perioada Vechiului Regat, în cadrul a două capitole. În cel de-al treilea capitol al lucrării este descrisă perioada de profesionalizare a muncii în port și începuturile de organizare muncitorească. În cel de-

al patrulea capitol sunt redată acțiunile muncitorești de la începutul secolului al XX-lea, măsurile adoptate pentru organizarea în sindicate a muncitorilor portuari gălățeni și problemele de ordin legislativ, precum și preponderența anumitor revendicări muncitorești și starea de spirit a muncitorilor în apropierea Primului Război Mondial.

Ultima parte a lucrării, ***Mișcarea muncitorească și organizarea sindicală din portul Galați de la Marea Unire și până în 1945***, cuprinde trei capitole complexe și care tratează exhaustiv problematica mișcării muncitorești atât la nivel național cât și la nivel local, vizând portul Galați. În cel de-al cincilea capitol sunt abordate problemele legate de unificarea politică a fracțiunilor socialiste, cele legate de reorganizarea sindicală după război și crearea unui cadru legislativ muncitoresc. În capitolul al șaselea este surprinsă mișcarea muncitorească din portul Galați din toate punctele de vedere. Materialul arhivistic ne-a permis reconstituirea situației organizațiilor sindicale după Primul Război Mondial, a procesului de reorganizare sindicală după sciziunea politică din 1921 și cea sindicală din 1923, și prezentarea activității sindicatelor care au acționat în portul dunărean în perioada interbelică. Totodată, a putut fi surprins și redat impactul legislației muncitorești asupra muncitorilor din portul Galați, cu zoom pe aria asigurărilor sociale și a combaterii șomajului. În cel din urmă capitol este prezentată situația mișcării muncitorești în condițiile instaurării celor două regimuri autoritate – carlist și antonescian – când rolul sindicatelor a fost drastic redus până la interzicerea lor în 1940. În perioada 1938-1945, mișcarea muncitorească a înfruntat restricții majore în ceea ce privește mijloacele de manifestare muncitorească, dar cu toate acestea și în ciuda legislației existente, au fost înregistrate numeroase denunțări ale contractelor de muncă și chiar greve și lock-out-uri. Portul dunărean, ca orice alt centru economic important, s-a confruntat cu rechiziția mijloacelor de producție, mobilizarea muncitorilor, precum și cu supunerea față de nevoile financiare ale Germaniei și încălcarea legislației naționale.